

Kultur- och fritidspolitiskt program

 UNG VÄNSTER

Kultur- och fritidspolitiskt program

Antaget av Ung Vänsters förbundsstyrelse 8-10 juni 2012

INNEHÅLL:

INLEDNING	3
KULTUREN OCH SAMHÄLLET	4
Kulturen och politiken	4
Samhällets ansvar	5
Kulturinstitutioner	5
Kulturarbetares villkor	6
Föreningsliv och folkbildning	6
UNGAS FRITIDSVILLKOR	7
IDROTTSRÖRELSEN	8
Idrottens finansiering	9
En jämlik idrott	10
Bredd och spets	10
DET OFFENTLIGA RUMMET	11
Media	11
Reklam och kommersialisering	12
Uttrycksfrihet	12
INFORMATIONSSAMHÄLLET	13
Fildelning	14
Ägande, makt och informationsteknologi	14

INLEDNING

Så snart människan tillgodosett det hon behöver för sin överlevnad, har hon börjat ägna sig åt ett otvunget skapande, åt skapandet av kultur. Kulturen har på så sätt alltid haft en del i formandet av vårt medvetande och tankar om samhället. Utifrån kulturen formas idéer, samhällskritik och vårt medvetande. Därför är kulturen en nödvändighet att förhålla sig till, ett verktyg för frigörelse och en kraft att räkna med för alla rörelser som vill förändra samhället.

Kultur är inte något diffust eller luddigt som saknar reell betydelse. Kulturen i alla dess former är tolkningar och beskrivningar av tillvaron, som ger sammanhang. Precis som tryckfrihet och yttrandefrihet, handlar kultur om människors rätt att uttrycka sig. Genom kultur kan människor definiera verkligheten och formulera hur de skulle vilja att den såg ut. En kultur som inte bygger på människors egna erfarenheter och idéer gör oss till ytliga och anpassliga konsumenter. Ett brett och tillgängligt kulturliv, befriat ifrån kommersiella intressen och format för och av alla människor, är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle.

Kultur är inte oberoende av sin tid eller sin kontext, utan villkoras av de strukturer och den miljö som omger den. Kultur är inte i sig progressiv eller en kritik mot makten. På samma sätt som den kan vara ett verktyg för förändring och frigörelse, kan den vara ett verktyg för att skapa eller åter-skapa en maktordning. Det ligger i maktens intresse att styra kulturen, för att med hjälp av den bevara den rådande ordningen. Kulturen kan därmed användas för att reproducera könsmaktens ordning och det kapitalistiska systemets principer. Det finns också starka ekonomiska intressen som exploaterar människors behov av kultur och av att tillhöra ett sammanhang. En fri kultur, i bemärkelsen att den inte styrs av enskilda intressen, är vårt mål.

Genom det systemskifte som präglat svensk politik sedan 80-talet, utarmas kulturlivet och människors möjlighet till en meningsfull fritid. Den välfärdsmodell som arbetarrörelsen byggde upp i Sverige syftade till mer än att bara garantera folket en grundläggande trygghet. För arbetarrörelsen har det varit självklart att se såväl kulturen som möjligheten till en meningsfull fritid som rättigheter, som samhället måste garantera att alla får ta del av. I motsats till detta har högern alltid haft en vilja att begränsa innehållet i kulturen och möjligheterna för alla att ta del av den. Genom sänkt ekonomiskt stöd och privatiseringar blir kultur, fritid och idrott i en ännu högre grad arenor för marknadskrafterna snarare än för människor. Således blir också delaktighet och utövande en klassfråga, där den stora massan blir passiva konsumenter och där en liten elit styr skapande och utbud. En fri kultur förutsätter ett samhälle där kulturen inte längre är en vara, och där alla människor i lika hög grad tillåts ta del i att skapa och konsumera kultur – utan att behöva ta hänsyn till ekonomiska faktorer. Samtidigt är politikens roll inte att värdera, utan att skapa förutsättningar och garantera allas möjlighet att delta. Föreningsbidrag, kulturstöd och andra politiska åtgärder för att stärka och demokratisera kulturlivet måste vara en självklar del av välfärden.

Det informationssamhälle som vuxit fram de senaste decennierna kan motverka likriktning och ge utrymme för människor att kommunicera och utbyta information. Det är en positiv utveckling, som hotas av starka intressen som vill reglera, begränsa och exploatera digitaliseringen. En viktig utmaning idag är att försvara det demokratiska informationssamhället.

Rätten till en meningsfull fritid handlar om makt. Kapitalismens villkor gör att den tid vi tillbringar utanför arbetet - fritiden - för de flesta av oss är den enda tiden som vi själva kan bestämma över.

Att sakna rätten till en vettig fritid är att sakna inflytande över sitt liv och i förlängningen över samhället.

Det här är Ung Vänsters kultur- och fritidspolitiska program. Här formulerar vi ståndpunkter och förslag, som syftar till att garantera att kultur och möjligheten till en meningsfull fritid blir rättigheter som alla kan ta del av

KULTUREN OCH SAMHÄLLET

Kulturen går inte att avgränsa från det omkringliggande samhället, utan de strukturer och maktrelationer som finns i samhället i stort finns också inom kultursektorn. Därför kräver vänsterns kulturpolitik ett tydligt klass- och könsperspektiv. En viktig uppgift för kulturpolitiken är att utmana de maktrelationer som finns inom kultursektorn.

Könsmaktsordningen är tydlig inom kulturen. Mäns kulturella uttryck värderas generellt högre och får mer uppmärksamhet än kvinnors. Ett tydligt exempel på det är att killars kulturutövning får en större del av de offentliga resurserna till kulturaktiviteter. Trots att tjejer är i majoritet när det gäller kulturutövning generellt, är kvinnor underrepresenterade bland stipendiater, yrkesutövare och på höga poster inom kultursektorn. Med argument om att kulturen måste få vara fri från kvotering och bara gå efter kvalitet, fortsätter män att välja andra män. Bilden av vad som är bra kultur, blir en bild skapad av män för män. En feministisk kulturpolitik handlar om att synliggöra och utmana könsmaktsordningen och att samhället använder resurser till kultur för att kompensera för könsmaktsordningens effekter.

Kultur och klass är tätt kopplade till varandra. Inom kultursektorn finns en betydande elitism, där kulturella uttryck förknippade med överklassen ses som något finare. Också när det kommer till nyttjandet av kultur är klasskillnaderna stora. Arbetarklassen läser mindre skönlitteratur och gör färre museibesök, medan musik och film är kulturuttryck som är mer klassöverskridande. Ett bärande inslag i vänsterns kulturpolitik är att tillgängliggöra alla former av kultur även för arbetarklassen och att öka spridningen och höja statusen på kultur som arbetarklassen sysslar med.

Diskriminering är ett allvarligt problem för demokratin och i kulturen. Heteronormen är stark inom kultursektorn, och kulturlivets mångsidiga och omfattande karaktär gör att personer med funktionsnedsättning ofta hindras att delta. Offentliga institutioner, samlingslokaler och aktiviteter av olika slag behöver anpassas så att de inte stänger ute människor. Sådana åtgärder handlar dels om fysiska faktorer så som lokaler, men också om att själva verksamheten ska präglas av en öppen och progressiv syn kring kön, sexualitet och andra diskrimineringsgrunder.

En jämlik kultur kräver att det forskas om och planeras så att kulturen aktivt motverkar könsorättvisor och diskriminering. Utbildning av politiker och tjänstemän, särskilda projektstöd och jämställdhetsplaner finns redan idag, men resurserna är små och arbetet prioriteras inte. Bara ett medvetet arbete, baserat på aktuell forskning och med tillräckliga resurser på samhällets alla nivåer, kan verka mot könsmaktsordningen, heteronormen och diskriminering.

Kulturen och politiken

För den tidiga arbetarrörelsen var det viktigt att skapa egna kulturella plattformar för att bryta med den kultur som var förknippad till den härskande klassen och den rådande ordningen. Även idag är arbetarkulturen viktig för att skapa sammanhang och skildra vanligt folks levnadsvillkor. På samma sätt spelar skildringar av kvinnors situation en viktig roll för den feministiska kampen. Kulturen kan också vara ett medel med vilket kampen för att förändra samhället förs. Genom litteraturen, musiken och konsten har progressiva samhällsförändringar möjliggjorts, också idag använder vi kulturen för att förändra samhället genom att exempelvis ordna konserter mot rasism.

Samhällets ansvar

Tillgång till kultur och möjlighet till egna kulturella uttryck är en rättighet för människor. Samhället måste garantera att den rätten uppfylls för alla, oavsett bakgrund. Kulturpolitiken ska användas för att utmana marknadskrafter, och därför måste samhällets stöd till kulturen vara brett och ge möjlighet till olika former av kulturella uttryck. Den institutionaliserade kulturen spelar en viktig roll, men lika viktigt är också samhällets stöd till exempelvis föreningslivet och ungdomars möjlighet till självskapande. Gatukulturen är viktig för att alla ska kunna få ta del av kulturen. Därför är det viktigt att främja den och utöka möjligheterna att få utöva den. Kulturpolitiken måste ses som en del av en bredare välfärdspolitik, som i sin tur syftar till mer än att enbart garantera människor en grundläggande materiell levnadsstandard.

Vår kulturpolitik står i direkt motsättning till högerens. Med resonemang om välfärdens kärna försöker högern minska samhällets ansvar för att tillgängliggöra kultur och möjliggöra för kulturella uttryck. Den nyliberala privatiserings- och nedskärningspolitiken går ut över kulturlivet. Högerens politik handlar om att stärka marknadskrafterna på bekostad av samhällets stöd till kultur- och fritidsverksamhet. Det är inte minst tydligt när det gäller hur kultur ska finansieras, högern vill se ökad privat finansiering antingen genom avgifter eller sponsring. Högerens kulturpolitik ökar kommersialiseringen, gör kulturen smalare och bidrar till att upprätthålla och förstärka samhällsstrukturer och maktrelationer inom kulturen.

Kulturinstitutioner

Samhällets kulturinstitutioner är avgörande för att människor ska kunna få tillgång till kultur. De viktigaste institutionerna kommer alltid att vara lokala, och utgörs exempelvis av stadsteatrar och kommunbibliotek, men även de nationella institutionerna spelar en viktig roll för att stärka kulturen i människors vardag. Institutionskulturen ska ha en öppen och demokratisk karaktär, och får inte avskämmas från det omkringliggande samhället. Ung Vänster försvarar såväl lokala som nationella kulturinstitutioner mot nedläggningar, privatiseringar och nedskärningar. Vårt perspektiv är att tillgången till kultur är en rättighet. Därför ska kulturinstitutioner understödjas av samhället och i så hög utsträckning som möjligt vara avgiftsfria.

Folkbibliotek och skolbiblioteken fyller en avgörande funktion för samhället. Biblioteken ska avgiftsfritt tillgängliggöra litteratur, musik, film, dator- och tv-spel och informationsteknologi för alla. Skolbiblioteken ska därutöver också främja läslust och kunna vara ett viktigt instrument i undervisningen. I vissa kommuner privatiserar man eller lägger ut biblioteksverksamhet på entreprenad. Det är ett allvarligt demokratiskt problem. När privata aktörer styr över vilken information som finns att tillgå, hotas både objektiviteten och det fria ordet. Biblioteken måste värnas från kommersiella intressen och samhället måste istället ta ett större ansvar för att göra litteratur mer

lättillgänglig. Ny teknik ger biblioteken större möjlighet att spela en viktig roll i samhället, därför motsätter vi oss krav från förläggarbranschen om att begränsa möjligheten till utlåning av e-böcker. Självklart är det också orimligt att e-böcker har högre moms än den vanliga bokmomsen. Ung Vänster vill se bibliotek som finns nära människor, vars verksamhet i så hög utsträckning som möjligt är integrerad i det övriga samhället. Bibliotek på arbetsplatser kan spela en viktig roll för att göra böcker mer tillgängliga för arbetarklassen. Av samma skäl vill vi återinföra det statliga stödet till bokförlaget En bok för alla, som ger ut litteratur till ett lågt pris.

Museer är viktiga institutioner som bevarar kulturarvet, synliggör vår historia och som står för en viktig del av folkbildningen. När kulturstödet sjunker och kommersialiseringen ökar drabbas också museer, och får till följd att utbudet blir mindre och föråldrat. Dessutom osynliggörs stora delar av arbetarrörelsens, kvinnors och minoriteternas historia och kultur, när det är de resursstarka delarna av kulturen som får utrymme på museerna. Dessa museer ska spegla så väl samtiden som dåtiden och aktivt tillgängliggöra hela folkets historia. För att främja museernas fortlevnad är det avgörande att de görs mer tillgängliga. Offentligt ägda museer ska gå före i en utveckling där museers samlingar och kunskaps läggs ut på internet. Ung Vänster kräver gratis inträde på alla offentligt ägda museum.

Att kulturinstitutionerna är gemensamt ägda och därmed demokratiskt styrda, är avgörande för att de ska spegla samhället och vara tillgängliga. Den breda kulturen, historien och informationen kommer aldrig av egen kraft bli ekonomiskt lönsamt att tillgängliggöra för privata aktörer utan måste värdesättas utifrån ett samhälleligt perspektiv. Ung Vänster menar att vårt kulturarv inte är till salu.

Skolan skulle kunna vara en arena där unga får tillgång till kultur på lika villkor, men idag skiljer sig arbetet med kultur i undervisningen väldigt mycket mellan olika skolor och kommuner. Förutom ekonomiska resurser finns fler faktorer som påverkar - inte minst hur skolledning och lärare prioriterar. Ofta värderas "klassisk" kultur högt, medan populärkulturen får litet utrymme. Samtidigt betonar man kulturformer där elever kan förhålla sig passiva, snarare än att delta själva, granska eller kritisera. I samband med gymnasiereformen 2011 togs estetisk verksamhet bort som ett kärnämne i gymnasiet, vilket också utarmar möjligheterna till kulturutövande på skoltid. Ung Vänster vill ha en skola där kultur ges större utrymme i undervisningen, där elever får möjlighet att skapa och utöva kultur, och där ett kritiskt förhållningssätt uppmuntras. Vi kräver att estetisk verksamhet åter införs som ett kärnämne i gymnasiet.

Kulturarbetares villkor

Att säkra kulturarbetares villkor och möjlighet att försörja sig är avgörande för ett rikt kulturliv. I det kapitalistiska produktionssystemet anses kulturarbete vara mindre värt än annat arbete, eftersom det sällan skapar ett strikt ekonomiskt värde. Det tvingar många konstnärer till en otrygg tillvaro, där de står utanför försäkringssystemen och rätten till A-kassa, pension och sjukförsäkring. Frilansande journalister, författare och konstnärer lever på enstaka stipendier eller kontrakt där inkomsterna är kortsiktiga. I själva verket har kultur ett högt värde, men som måste mätas utifrån de sociala vinster den ger. Ung Vänster anser att samhället ska garantera kulturarbetares sociala och ekonomiska trygghet på sikt, och ställer sig bakom systemet med författarlön. Fler och mer omfattande system krävs, så att fler kan arbeta heltid med olika kulturformer.

Föreningsliv och folkbildning

Sverige har en stolt folkrörelsetradition som bärs upp av ideella föreningar. Genom att engagera sig i föreningar utanför arbetet och skolan kan människor gå samman för att utöva sina intressen. Detta gäller också när det kommer till kulturen. Amatörkultur innebär ett ideellt engagemang, vilket medför att den många gånger tas för given, och därför saknar möjlighet till långsiktigt finansiering. Den viktigaste kulturutövningen sker på lokal nivå. Det är genom fria teatergrupper, orkestrar och kulturellt föreningsliv som kulturen når så många som möjligt, både när det gäller publik och utövare. Ung Vänster kräver att samhällets stöd till amatörkulturen ökar.

Ungas föreningsengagemang är av särskild vikt för samhället. Medlemskap och aktivitet i föreningslivet ger unga möjlighet till social samvaro med personer från olika bakgrund med olika erfarenheter och bidrar till en demokratisk fostran. I föreningslivet sker verksamheten på medlemmarnas villkor, och är för många det första och enda området som man som ung har direkt inflytande över. Ideella föreningar ska få ekonomiskt stöd från kommuner och landsting som möjliggör långsiktighet. Villkoren ska vara generösa och kunna uppfyllas av föreningar utan anställda och professionell hjälp. Det är inte bara det direkta ekonomiska stödet som är viktigt, utan samhället måste också garantera tillgång till föreningslokaler anpassade till olika typer av verksamhet.

Folkets hus och Folkets park fyller en viktig funktion i samhället, de agerar mötesplats för människor i närområdet, har lokaler där föreningar kan ha sina möten och plats där olika kulturevenemang kan hållas. På flera håll i landet är Folkets hus nedläggningshotat eller får för lite pengar för att hålla igång en bra verksamhet. Ung Vänster vägrar låta något sådant hända, Folkets hus är för viktigt för att försvinna.

Studieförbunden och folkhögskolorna utgör tillsammans en av samhällets viktigaste kulturarenor. På folkhögskolornas konstnärliga linjer blandas personer som ser dessa kurser som en ingång till vidarestudier i exempelvis dans, teater och litteratur på högskolan, med människor som studerar där för den egna personliga utvecklingen. Den folkbildning och kulturverksamhet som sker inom ramen för studieförbundens arbete spelar en mycket viktig roll såväl för samhället som helhet som för den enskilde människan. Folkbildningen kännetecknas av sin demokratiska karaktär, och sker för folket genom folket. Den ger människor möjlighet till livslångt lärande och till ett kritiskt granskande förhållningssätt till omvärlden. Ung Vänster värnar studieförbundens verksamhet, och vill se ökade bidrag till dessa.

UNGAS FRITIDSVILLKOR

Ungdomars fritidsmöjligheter är starkt knutna till vårt inflytande över vardagen och över samhället i stort. Sambanden mellan ungas hälsa och vår tillgång till kultur och idrott är tydliga, och hör också ihop med vår framtida utveckling och vuxenlivet. Idag styrs dina villkor av din bostadsort såväl som av klass och kön. Genom de privatiseringar och nedskärningar som drabbat den breda ungdomsverksamheten, får högervidningen av samhället stora konsekvenser för ungas fritidsvillkor. Vi vill istället se att politiken och samhället skapar förutsättningar för ungas jämlikhet och inflytande.

Arbetsmarknaden för unga hör ihop med våra fritidsmöjligheter. Idag tvingas ungdomar ta lågbetalda jobb till otrygga villkor och får svårt att planera sin vardag tidsmässigt såväl som ekonomiskt. Det gör att regelbundet idrottande eller att betala avgifter för kulturaktiviteter är svårt eller

omöjligt för många. Detsamma gäller studenter, vars låga studiebidrag innebär att den som inte får pengar av sina föräldrar tvingas jobba extra utöver heltidsstudier. Ung Vänster kämpar mot otrygga anställningar och för sex timmars arbetsdag och höjda studiebidrag, så att alla ges förutsättningar till en meningsfull fritid.

Unga är den grupp i samhället som står för det flitigaste kulturutövandet, samtidigt är det en stor del av ungas kulturutövande som inte räknas i kommunernas budgetar. Skateboarding, graffiti, e-sport och levande rollspel är exempel på aktiviteter som ses som mindre viktiga och möter på vissa håll direkt motstånd. Ungdomar måste få möjlighet till kultur och fritid på sina egna villkor och ungas kulturyttringar måste stödjas. Ung Vänster kräver att alla kommuner på demokratisk väg låter unga delta i beslutsprocesser om resurser till kultur och idrott för ungdomar.

Idag skiljer sig ungas fritidsmöjligheter över landet. I större städer finns ofta en mängd fritidsaktiviteter att välja på, medan man i glesbygden har ett betydligt mindre utbud. Samtidigt är tillgången till meningsfulla fritidsaktiviteter starkt knutet till plånbokens storlek även i större städer.

Högerns nedskärningspolitik har drabbat ungas kultur- och fritidsmöjligheter hårt. Sedan början av 90-talet har man stängt hundratals fritidsgårdar och ersatt ickekommersiella mötesplatser med caféer och gallerior. Idag saknar allt för många unga en naturlig samlingsplats utanför hemmet. Istället hänvisas vi till att vistas på offentliga platser, utomhus eller i gallerior, och riskerar att hamna i miljöer med kriminalitet, alkohol och narkotika. Det behövs fler drogfria och kostnadsfria alternativ där ungdomar i alla åldrar kan vistas under kvällar och helger. En tillgänglig fritidsgård med generösa öppettider måste vara en självklarhet oavsett var i landet man bor.

De kommunala musik- och kulturskolor som finns möjliggör för barn och unga att komma i kontakt med kultur och prova på ett instrument, dans, teater eller andra uttrycksformer. Det är viktigt att alla får möjlighet till att delta i kulturell undervisning oavsett förutsättningar. Likaså får det aldrig bli en fråga om föräldrarna har råd att betala privatlektioner eller inte. I en del kommuner har man övergett den traditionella musikskolan för en bredare kulturskola. Vi ser positivt på den utvecklingen där allt fler kulturella uttryck omfattas av den organiserade fritidsverksamheten. Ung Vänster vill se musik- och kulturskolor med avgiftsfri verksamhet.

Kommunikationer och infrastruktur har stor betydelse för möjligheten till en meningsfull fritid. Att ungdomar ska kunna ta sig till träningen, kulturaktiviteter eller träffa vänner förutsätter en väl utbyggd kollektivtrafik. Med höga biljettpreiser och otillräckliga avgångar och linjestreckningar blir man utelämnad åt föräldrar med bil, alternativt att stanna hemma. Ung Vänster kämpar för en utbyggd och avgiftsfri kollektivtrafik.

Viktigt är också en feministisk stadsplanering. För att alla skall kunna delta krävs det att trygghetsfaktorerna i omgivningen är väl genomtänkta när det byggs om, byggs till och byggs nytt. Ingen skall behöva avstå från aktiviteter för att vägen dit är för mörk eller att anläggningen placerats på en öde bakgård.

IDROTTSRÖRELSEN

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse. För många unga är det efter skolan den största organiserade verksamhet man deltar i. Idrottssverige är en av de viktigaste organisationerna av en meningsfull fritid. Idrotten är för många den första – ibland enda – kontakten med föreningslivet, med föreningsdemokrati och med en miljö där man tillsammans med andra samlats för att kunna utöva ett gemensamt intresse. Den är på samma gång en rörelse för folkhälsa och social gemenskap.

Samtidigt som idrotten är en källa till glädje och gemenskap är den självklart präglad av det samhälle i vilket den organiseras. Samhälleliga normer och strukturer styr de former under vilka idrotten utövas och hur idrottens resurser fördelas. Idrotten kan bidra till att fostra idrottsutövare präglade av demokratiska värderingar och jämlikhetsideal, men fungerar samtidigt på många håll som en av de starkaste verktygen för återskapande av förtryckande strukturer.

Traditionellt har idrotten varit en manlig verksamhet. Kvinnors idrottande har alltid varit ett undantag och har behandlats därefter. Idrott för tjejer får färre resurser, mindre uppmärksamhet och i många grenar spelar kvinnor dessutom efter särskilda regler. Dessa kan vara anpassade antingen till en bild av kvinnor som skörare och svagare än män, i andra idrotter kan det handla om sexism som kommer till uttryck i speciella klädregler för kvinnor. Gemensamt för specialregleringen är en syn på idrotten som någonting kvinnor gör trots att det egentligen är något manligt. För unga idrottsutövande tjejer märks detta i form av mindre pengar, sämre träningsstider och att verksamheten osynliggörs.

Att ägna sig åt idrott är samtidigt en fritidsaktivitet som också kan gå utanför de traditionella idrottsföreningarnas verksamhet. För många är spontanidrotten och motionsidrotten på exempelvis ett gym minst lika viktig. Precis som med andra fritidsaktiviteter menar Ung Vänster att samhället har ett ansvar för att säkerställa möjligheten för alla att utöva idrott också oorganiserat. Det måste finnas idrottsplatser i bostadsområden som unga kan använda sig av enkelt och kostnadsfritt. Skolan har ett ansvar i att uppmuntra och motivera till en aktiv fritid. Den ordinarie skolidrotten behöver utökas och omfatta fler idrotts- och motionsformer. Det är även viktigt att skolan visar på nyttan av idrott, genom exempelvis samarbete med lokala idrottsföreningar. Kommunala simhallar och liknande anläggningar ska vara avgiftsfria.

Ung Vänsters idrottspolitik sätter rätten till idrott för alla i centrum. Det är en politik som utgår från att det aldrig ska vara kön, sexuell läggning eller hur mycket pengar man har som avgör ens möjlighet att idrotta.

Idrottens finansiering

Nedskärningarna i det offentliga har också drabbat idrotten. De senaste årens skattesänkningar har haft som följd att kommunerna fått lägre statliga anslag, vilket medfört mindre pengar till ungdomsidrotten. Varje krona som inte längre kommer från det offentliga innebär antingen att verksamheten blir lidande eller så måste den ersättas med en privat krona, antingen från sponsring eller från höjda egenavgifter. Trenden de senaste decennierna har varit just mot höjd egenfinansiering i form av höjda medlemsavgifter eller att idrottsutövare tvingas arbeta extra för att tjäna pengar åt klubben.

Det svenska spelmonopolet är en viktig källa till finansiering av idrotten. Idag utmanas spelmonopolet av såväl nyliberal avregleringspolitik som av möjligheten till att spela på internet. Ung Vänster försvarar spelmonopolet, dels av folkhälsoskäl men också för att slå vakt om idrottens finansiering.

Med höjd egenfinansiering blir idrotten exkluderande. Den som inte har råd att betala medlemssavgiften eller själv betala utrustning som klubben tidigare stod för kan inte delta på samma villkor. Materialtunga idrotter som ishockey eller ridsport blir snabbt reserverade för de rikaste, och arbetarklassungdomar stängs effektivt ute. Ung Vänster vill ha en idrottspolitik där kommunerna tar ansvar så att vem som får utöva vilken idrott inte beror på föräldrarnas inkomster.

En jämlik idrott

Det är ingen slump att killar idrottar mer än tjejer sett till exempel till hur resurser fördelas och hur mycket mediauppmärksamhet killars respektive tjejers idrottande får. Kärnan i en feministisk idrottspolitik är att tjejers idrottande måste ges samma samhällsliga resurser som killars. För att det ska bli så krävs dels att riksidsrottsförbundet tar ett ansvar och fördelar de statliga pengarna aktivt och rättvist. Kommunerna måste också uppvärdera tjejers idrottande. Ung Vänster kräver att alla kommuner har en plan för att både se till att pengar fördelas rättvist och att på något utfärda sanktioner mot föreningar som inte ger killar och tjejer samma villkor, t.ex. i form av indragna bidrag eller att man inte längre får del av subventionerna av idrottsanläggningar. Kommunerna bör också kräva att idrottsföreningarna, för att få del av föreningsbidrag, aktivt arbetar mot objektivisering av kvinnor.

Ung Vänster menar att fler kvinnor måste få möjlighet att bli auktoriteter, både som exempelvis tränare och domare, det är ett viktigt led i att uppvärdera kvinnor i idrottsrörelsen. Vi menar också att fler kvinnor måste få ta plats i idrottsföreningarnas styrelser på olika nivåer. Riksidsrottsförbundet måste aktivt arbeta med det, och kommunerna bör ställa krav även på könsfördelningen i styrande positioner i föreningarna.

Idrotten är fortfarande en av de arenor där HBT-personer diskrimineras starkt. Idag råder framför allt inom herridrotten en starkt heteronormativ kultur som exkluderar alla som inte följer normen, eller tvingar dem att dölja sin sexualitet. Ung Vänster kräver att kommuner kontinuerligt utreder de föreningar som får ekonomiska bidrag och säkerställer att de bedriver ett aktivt arbete med frågor om sexualitet och hur de kan göra verksamheten mer välkomnande för HBT-personer.

Rätten att utöva en idrott oavsett fysiska och psykiska förutsättningar är viktigt. Kommunerna måste därför säkerställa att handikappidrotten får ett lika bra stöd som all annan idrott. Att ha en funktionsnedsättning får aldrig innebära att man diskrimineras från möjligheten till motion och idrottande på sina egna villkor. Klubbar och föreningar har ett ansvar att så långt som möjligt se till att även personer med funktionsnedsättningar får möjlighet att delta i verksamheten. Kommunerna måste se till att klubbar och föreningar får tillräckligt med resurser för att kunna inkludera alla.

Bredd och spets

Det finns ingen nödvändig motsättning mellan en breddidrott med hög tillgänglighet där alla får plats, och en kommersiellt gångbar elitidrott. Däremot finns exempel på sådan motsättning, till exempel när elitsatsande klubbar gör stora ekonomiska felkalkyler eller när idrottsförbunden kräver arenor med en kapacitet som inte är nödvändig. I sådana situationer tvingas oftast kommunerna

stå för notan. Pengarna tas då ur samma budget som resten av idrotten i kommunen. För att kunna garantera ett brett utbud av idrott krävs att det finns en balans mellan bredd och spets och mellan större och mindre idrotter. Spetsen är nödvändig för att popularisera idrotten och dess utövning, medan bredden krävs för att tillgängliggöra idrotten för så många som möjligt efter deras egna förutsättningar. Av samma anledning får aldrig det offentliga backa från sitt ansvar för idrotten och idrottens finansiering får aldrig ersättas med enbart sponsring eller gåvor. Detta skulle leda till en utarmning av idrottslivet och på många sätt direkt hota breddidrottens existens. Den så kallade 51-procentsregeln som innebär att föreningen alltid ska äga en majoritet av klubbens aktier är en viktig demokratisk princip och ett hinder för vinstintressen att ta över inom idrotten. Vi värnar den demokratiska idrottsrörelsen där det ytterst är medlemmarna som har makten inom föreningen. Synen på breddidrott som något som ska skapa elitidrottare är också problematisk. Breddidrotten har viktiga egenvärden, som hotas om man i för hög utsträckning i unga åldrar vill elitsatsa och sålla bort de som vid ung ålder inte är tillräckligt duktiga. Elitsatsning har ingen plats i barns idrottande. Ung Vänster vill att fler idrotter inför regler för barn och unga som leder till att fler får delta och att speciella elitnivåer så länge som möjligt tas bort.

Det har de senaste åren blossat upp en het debatt kring supporterkultur och våld på arenor. Många av de lösningar som förordats, framförallt av kommersiella krafter, skulle fungera direkt exkluderande mot framför allt publik från arbetarklassen och skulle leda till kraftigt höjda biljettpreiser. Vi vänder oss även emot förslag på rättsosäkra supporterlagar som exempelvis "anmälningsplikten". Vi menar också att polisen inte ska ta betalt för uttryckningar i samband med exempelvis idrottsevenemang oavsett om de arrangeras av en förening som drivs i bolagsform eller ej.

DET OFFENTLIGA RUMMET

Media

Yttrandefriheten och tryckfriheten är några av demokratins mest grundläggande förutsättningar, men hotas och inskränks ständigt av kapitalistiska intressen. Det offentliga rummet och media innefattar såväl tidningar, radio och tv, som stadsmiljön och andra miljöer människor vistas i. De intryck och skildringar som syns där styr också i hög grad över samhällets utveckling, genom att de skapar normer för hur vi uppfattar oss själva, vad som är viktigt och för hur vi ska leva våra liv. Idag ägs stora delar av media av borgerliga intressen, och allt större delar av det offentliga rummet privatiseras och kommersialiseras. Konsekvenserna av en sådan utveckling är allvarliga för såväl den enskilde som för samhället i stort.

Den kraftiga ägandekoncentrationen inom media, tillsammans med privatiseringen och kommersialiseringen av det offentliga rummet, är allvarliga samhällsproblem. Det gör samhällsdebatten allt mer likriktad och ger färre röster möjlighet att höras. Ung Vänster verkar för ett generöst presstöd som möjliggör för ett brett och demokratiskt grundat utbud av tidningar och tidskrifter.

I Sverige domineras mediasituationen av högern, bara på ett fåtal ställen runtomkring i landet finns det konkurrerande tidningar som kan ge andra perspektiv. De flesta av arbetarrörelsens egna tidningar har lagts ned och vänstern saknar i hög utsträckning egna institutioner för att ge ut böcker och tidskrifter. För arbetarrörelsen är det därför strategiskt viktigt att återigen börja bygga upp egna starka mediekkanaler, bokförlag och tidskrifter som kan bidra till att forma människors verklighet-

suppfattning och referensramar.

Public service ger förutsättningar för radio och tv i allmänhetens tjänst, befriad ifrån ekonomiska intressen. Genom licens-finansiering blir public service också statligt oberoende, oavsett regering. Sveriges Television, Utbildningsradion och Sveriges Radio fyller också en viktig roll i att producera folkbildande och granskande program. Högern vill på olika sätt förändra public service på politisk väg, genom att licensfinansieringen blir till en obligatorisk avgift eller skatt. Vi vänder oss starkt emot sådana förändringar, som skulle begränsa public service uppdrag och utbud. Att kunna agera som en oberoende fri media innebär att man måste stå fri från politiska särintressen. Sedan ett par år tillbaka är flera av public service-bolagen medlemmar i Svenskt Näringsliv, vilket är en intresseorganisation för Sveriges arbetsgivare och har en tydlig politisk agenda. Detta rimmar illa med den fria median. Ung Vänster kräver att public service-bolagen omgående bör lämna denna organisation.

Reklam och kommersialisering

Media och underhållning blir alltmer beroende av reklamintäkter som en konsekvens av ökade vinstkrav och sinande presstöd. På så vis styr reklamen det kommersiella medieutbudet genom att ta alltmer utrymme och ställa krav på producenterna om bättre exponering och ibland till och med kontroll över själva innehållet. Det blir därmed långt mer lönsamt med ensidiga satsningar, storsäljare och "trendiga" reportage eller program i kommersiell tv, radio och tidningar. Granskande journalistik, smal kultur och djupgående analyser finns idag nästan bara i public service. Samtidigt tvingas också Sveriges Radio och Sveriges Television anpassa sig till medieklimatet för att locka titare och lyssnare, därmed kommersialiseras hela medieutbudet

Reklamen och medierna skapar också sammantaget ideal, behov och förväntningar som blir destruktiva och skadliga för ungdomar. Det handlar om kroppsfixering, ouppnåeliga normer och könsrollsstereotyper. Idag retuscheras framför allt kvinnor i reklamen, så att falska bilder av kvinnokroppen kablas ut och skapar orimliga ideal. Utöver satsningar på ett bredare utbud med public service och presstöd, krävs hårdare reglering av reklamen. Lagstiftningen kring reklamens innehåll behöver förstärkas, så att det blir lättare att anmäla och fälla reklam med sexistiska, rasistiska och kränkande budskap. Ung Vänster vill också införa en lag som säger att kroppsretuscherad reklam ska märkas.

Att allt större delar av det offentliga rummet fylls med reklam är allvarligt och stärker marknadens kontroll över samhället. Det handlar om gator och torg, i bussar, skolor och på andra ställen där människor vistas i sin vardag. Det är oerhört viktigt att det finns utrymmen som är fria ifrån reklamens budskap. Det behöver bli svårare för kommuner och andra att sälja offentliga miljöer som reklamplats och det ska vara förbjudet med reklam i skolmiljön.

Uttrycksfrihet

En grundläggande princip för kulturen är att den ska stå fri och kunna kritisera makten i samhället. Den härskande klassen och de styrande har genom historien alltid försökt förbjuda och inskränka kritisk kulturs möjlighet att få genomslag bland de arbetande klasserna. Därför ser Ung Vänster det som mycket allvarligt när man även idag på olika sätt försöker inskränka stöd eller möjlighet för kulturutövning på grund av dess innehåll. Vi kan idag se flera exempel på hur magasin med systemkritiska artiklar hotas med indraget presstöd, hur man ifrågasätter ifall provocerande konstverk verkligen är konst och hur metoder ta plats i det offentliga rummet stämplas som vandalisering.

Ung Vänster försvarar yttrandefriheten som en av demokratins hörnstenar. Vi menar att med yttrandefriheten följer också ett ansvar att inte kränka människor, och försvarar därför de begränsningar av den som finns i exempelvis hetslagstiftningen. Ett demokratiskt samhälle måste präglas av en granskande och kritisk debatt. Därför innebär inte yttrandefriheten ett hinder från att kritisera innehållet i de åsikter konstnärer, journalister eller andra för fram.

Samtidigt som det offentliga rummet alltmer översvämmas av reklam utmålas graffiti, street art och politiska affischer som förstörelse istället för att ses som ett sätt för ungdomar att uttrycka sig och sina åsikter. Istället för att uppmuntra till kulturutövning så utövas nolltolerans och hårdare tag, där polisens resurser läggs på att jaga ungdomar vars enda vapen är sprayburkar och rollers. Ung Vänster kräver lagliga graffitiväggar i varje kommun samt att antalet lagliga affischeringsställen kraftigt utökas.

INFORMATIONSSAMHÄLLET

Det informationssamhälle som vuxit fram de senaste decennierna är på många sätt en framgång för demokratin och för kulturen, eftersom det utmanar maktförhållandena och öppnar för mer kommunikation och deltagande människor emellan. Den som har tillgång till en dator och en internetuppkoppling kan snabbt ta emot och skicka information över hela världen, på sina egna villkor och till låg kostnad. Det innebär en avgörande skillnad jämfört med tidigare, då endast de rika hade råd att trycka böcker och tidningar. Inte minst kulturlivet stärks och breddas genom internet, eftersom fler kan delta i såväl skapande som utbyten. Samtidigt finns starka ekonomiska intressen som vill begränsa och censurera den digitala kommunikationen. Att försvara det demokratiska informationssamhället är en av vår tids stora utmaningar.

Vi vill att de nya möjligheterna som teknikutvecklingen ger används för att tillgängliggöra den kultur och information som finns i samhället. Det handlar bland annat om att digitalisera statliga och kommunala arkiv, museisamlingar, och andra stora källor till information och kultur som finns samlat. Inte minst är det viktigt att arbetarrörelsens egen historia bevaras och görs tillgänglig för så många som möjligt. Vi vill att resurser satsas för att arbetarrörelsens arkiv och liknande samlingar synliggörs och öppnas upp för allmänheten, exempelvis genom digitalisering och offentliggörande via internet.

Idag hotas den positiva utvecklingen av upphovsrättsindustrin och andra kommersiella aktörer, som på olika sätt vill begränsa internet och mjukvara för att säkra sina ekonomiska intressen. Utöver IPRED-direktivet, som enbart handlar om upphovsrätt, finns en rad förslag och reformer som ger telekombolag rätt att lagra känsliga uppgifter och som vill villkora internetillgången på samma sätt som kabel-tv. Debatten handlar ofta om censur och övervakning, men är mer grundläggande än så - bakom förslagen finns en målmedveten riktning emot ett internet som liksom konventionell media kontrolleras av politiska och ekonomiska intressen. Vi värnar friheten på internet och kämpar emot all form av censur och kommersialisering på bekostnad av demokratin och rättssäkerheten.

Det är inte bara progressiva krafter som ges nya verktyg för organisering och kommunikation, utan internet kan många gånger förstärka och reproducera de normer och maktstrukturer som råder i samhället. Teknik och informationsteknologi ses ofta som någonting i huvudsak av och för män. Ett tydligt exempel är spelindustrin där 90 procent av utvecklarna idag är män trots det är lika män-

ga tjejer som killar som spelar. Det saknas en insikt om sociala faktorer bakom teknikanvändandet där kvinnors användande och kunnande osynliggörs. Den undervisning som bedrivs på ämnet måste ha som uppgift att motverka könsbetingade praktiker i fråga om användning och utveckling av informationsteknologin.

Internets framväxt har gjort att allvarliga företeelser så som trafficking och pornografi ökar, och underlättar för narkotikahandel och annan destruktiv verksamhet. I debatten försöker reaktionära högerpolitiker framställa övervakning, censur och kontroll som den överlägsna lösningen på problemen. Ung Vänster menar att det är viktigt att polismyndigheten ges resurser att motverka människohandel och annan brottslighet på nätet, men det får aldrig innebära att rättssäkerhet och yttrandefrihet sätts ur spel. Samtidigt behöver skolan och andra myndigheter ägna sig åt ett mer omfattande förebyggande och folkbildande arbete, så att inte minst unga förhåller sig mer kritiska till exempelvis porr på internet.

Idag är sociala medier och forum en viktig mötesplats på internet och en viktig kommunikationsskanal för människor såväl som för företag och organisationer. Skolor och offentliga institutioner måste bli bättre på att ta till vara modern informationsteknik i undervisningen såväl som för informationsförmedling. Ett demokratiskt informationssamhälle förutsätter också att alla får tillgång till tekniken. Det är en rättighet för alla människor att ha tillgång till en dator och en internetuppkoppling oavsett ekonomiska förhållanden.

Fildelning

Fildelning är ett sätt att sprida kultur gratis eller för låga priser. Denna form av spridning är något som utmanar kommersialismens vilja och är därav ständigt utsatt. En hel ungdomsgeneration har blivit kriminaliserad och utmålas som ett hot mot samhället. Repressiva lagar och lagförslag som IPRED diskuteras och genomförs, inte bara i Sverige utan i hela världen. När företag får rätten att själva leta upp och bestraffa lagbrytarna sätts hela rättssäkerheten på undantag. Det är dags att bryta den här utvecklingen. Vi vill att samhället ska uppmuntra, inte motverka, spridning av kultur genom fildelning. Vi vill även att offentliga digitala bibliotek byggs upp. Digitala bibliotek är ett bra sätt att distribuera kultur och samtidigt se till upphovsmännens arbete. Ung Vänster vill se en upphovsrättsreform som släpper den icke-kommersiella kopieringen fri. Det behövs också en stark remixrätt, för att ge den professionella kulturproduktion friare uttrycksmöjligheter. Detta gör också att den kommersiella makten över kulturen blir mindre och även utövare som inte har ett skivbolag i ryggen har en chans att slå igenom.

Ägande, makt och informationsteknologi

IT-samhället har skapat nya marknader för kapitalisterna och internet såväl som mjukvara är lönsamma områden för växande branscher. I takt med att allt fler människor använder den nya teknologin för att kommunicera, stärks marknadskrafternas kontroll över den information vi delar med oss av. Idag finns ett fåtal enskilda aktörer som helt eller delvis dominerar över sociala medier och mjukvara. De utövar sin makt mer eller mindre dolt, genom att i sina användarvillkor smyga in att användarna ger bort rättigheter till sina foton, eller genom att lagra information över vilka sidor vi besöker och vilka sökord vi använder. Ung Vänster är starkt kritiska till de oligopolliknande förhållandena på internet, och är en del av den växande rörelse som kämpar för digital demokrati och öppenhet.

Vi vill se en utveckling där centraliserade strukturer ägda av storföretag ersätts av fri programvara som ger användarna full kontroll över sin kommunikation. Offentliga institutioner som myndigheter, bibliotek och skolor behöver aktivt försvara användares rättigheter, och undvika att etablera proprietära program som standard. Att det finns fri programvara av hög kvalitet för till exempel videoredigering, webbsideproduktion eller grafikmotorer betyder mycket för både amatörer och professionella. Det är i praktiken en del av infrastrukturen. Vi vill att staten utvecklar ekonomiska stödformer för fri programvara, bland annat med just kulturpolitiska ambitioner. För varje verktyg alla kan använda fritt, tar vi ett steg till mot en demokratisk kultur.

★ **UNG VÄNSTER**

Kungsgatan 84
Box 12 660
112 93 Stockholm

08 - 654 31 00
info@ungvanster.se
www.ungvanster.se